

บทปริทัศน์หนังสือ

ในความมียู่ : คุณค่าของการมีชีวิตอยู่จากห้วงเวลาแห่งความเป็นความตาย

นันทา การแจ้ง

อ.ม. (ภาษาไทย), อาจารย์, ภาควิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อัครมณี วรรณประไพ เป็นนักเขียนและนักแปล เกิด ณ กรุงเทพมหานคร กระทั่งอายุประมาณ 7 ขวบ ครอบครัวพาเธอหลบภัยสงครามเข้ามาพำนักถาวรและศึกษาในประเทศไทย อัครมณีเริ่มต้นทำงานเขียนมาตั้งแต่อายุ 13 ปี ผลงานที่สร้างชื่อ คือวรรณกรรมแปลเล่มแรก มีชื่อว่า **เลือดสีม่วง (The Color Purple)** ซึ่งเป็นนวนิยายรางวัลพูลิตเซอร์ของอลิซ วอลเกอร์ ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. 2529 (อัครมณี วรรณประไพ, 2539: ปกหลัง)

แม้ปัจจุบันเราอาจไม่ได้ยินชื่อเสียงของเธออย่างกว้างขวางมากนักในแวดวงวรรณกรรมไทย แต่อัครมณี วรรณประไพยังคงทำงานที่เธอรัก ขณะนี้เธออยู่ระหว่างการแปลผลงานของ การ์เบรียล การ์เซีย มาร์เกซ ที่มีชื่อว่า **Love in the Time of Cholera** (ก่อนหินริมทาง, 2555)

หนังสือ **ในความมียู่** ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2532 โดยสำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง จากนั้นตีพิมพ์ครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2534 โดยสำนักพิมพ์เดียวกัน ตีพิมพ์ครั้งที่ 3 และ 4 เมื่อปี พ.ศ. 2537 และ 2539 โดยสำนักพิมพ์สามัญชน กระทั่งตีพิมพ์อีกเป็นครั้งที่ 5 ในปี พ.ศ. 2556 โดยสำนักพิมพ์ดอกหญ้า 2000

ในความมียู่ เป็นหนังสือความเรียงที่อัครมณี วรรณประไพ เรียกว่า “เรื่องเชิงบันทึก” เนื้อหาของหนังสือ คือ ประสบการณ์ของผู้เขียนที่เคยใกล้ชิดกับความตายถึงสองครั้ง อัครมณีเขียนเสร็จราวปี พ.ศ. 2528 เธอเคยคิดจะขัดเกลาผลงานเล่มนี้ก่อนจะตีพิมพ์ครั้งแรก (พ.ศ. 2532) ด้วยเห็นว่าทศนะบางอย่าง

ของตนได้เปลี่ยนไปแล้ว แต่ท้ายที่สุด เธอก็มิได้แก้ไขขัดเกลา ด้วยเหตุผลที่เธอกล่าวไว้ในหนังสือฉบับพิมพ์ครั้งแรกว่า “จะเก็บมันไว้เป็นบันทึกในช่วงหนึ่งของวัยของข้าพเจ้าเอง เป็นความคิดของเด็กอายุสิบเก้าคนหนึ่ง” (อัครมณี วรรณประไพ, 2539: 9)

การที่ผู้เขียนไม่ได้ปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับทศนะที่เติบโตขึ้น ทำให้งานเขียนชิ้นนี้ ยังคงความรู้สึกนึกคิดของเด็กสาวอายุสิบเก้าปีไว้อย่างสมบูรณ์ เนื้อหาเหล่านั้นยังคงสดและจริง (ใจ) ยามอ่านเราจะรู้สึกเสมือนมีเด็กสาวผู้หนึ่งนั่งอยู่ต่อหน้า และเล่าเรื่องราวชีวิตให้เราฟังอย่างไม่ปิดบัง

ในความมียู่ ไม่มีลักษณะของการชี้นำความคิด เป็นแต่เพียงการบอกเล่าอย่างซื่อตรงต่อความคิดและข้อสัจยต่อความรู้สึก ด้วยภาษาเรียบง่าย กระชับ และชัดเจน งานเขียนเช่นนี้เปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้ย้อนสำรวจความคิดของตน เราอาจคล้อยตามหรือคิดต่างจากผู้เขียนได้อย่างเสรีตามแต่ประสบการณ์

เรื่องเริ่มต้นอย่างไม่เย็นช่อ อัครมณีบรรยายถึงครอบครัวของตนที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ พี่สาวและตัวเธอ พ่อและแม่เป็นต้นแบบ และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้เป็นลูก อัครมณีบรรยายว่า “พ่อแม่เป็นสองสิ่งที่ฉันไม่อาจแยกออกจากกันได้ ทั้งสองเป็นสิ่งที่ฉันยึดเหนี่ยว” (อัครมณี วรรณประไพ, 2539: 23) จนภายหลังเมื่อพ่อกับแม่เริ่มมีปากเสียงและทำร้ายกัน อัครมณีบรรยายความรู้สึกนึกคิดของตนในขณะนั้นไว้ว่า “ฉันเริ่มแยกทั้งสองออกจากกันด้วยความเชื่อมั่นพื้นฐานง่าย ๆ ธรรมดา ๆ ว่า คนสองคนที่ทำร้ายกันได้ คือศัตรูของกันและกัน” (อัครมณี วรรณประไพ, 2539: 24)

การที่เธอไม่เคยค้นหาหรือวิเคราะห์ว่าสาเหตุแห่งความขัดแย้งของพ่อและแม่ แท้จริงแล้วมีที่มาที่ไปอย่างไร ทำให้ไม่แปลกอันใดเลยที่ในขณะนั้น เธอจะเห็นว่าพ่อกับแม่ต่างเป็นศัตรูกัน เธอยังเยาว์อยู่มาก กระทั่งไม่รู้ว่าศัตรูของมนุษย์ที่แท้นั้นมิได้อยู่ในที่อื่นใด นอกจากในหัวใจของเราเอง ความเยาว์อาจทำให้ด่วนตัดสินชี้ผิดถูก มองโลกโดยแบ่งขาวชัดเจน เป็นขาว-ดำ ดี-ชั่ว กระทั่งเมื่อวันเวลาผ่านไป เธอเริ่มสังเกตเห็นความซับซ้อนในจิตใจตนเอง

บางครั้งก็ไม่เข้าใจว่ามันคืออะไรกันแน่ ฉันไม่รู้หรอกว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมันดีหรือไม่ดี รู้แต่ว่ามันคือสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการเติบโต (อัครมุณี วรรณประไพ, 2539: 25)

เราจะสัมผัสความเชื่อและไร้เดียงสาของเด็กสาวในวันเวลาที่ชีวิตยังไม่สิ้นไปด้วยความทุกข์ได้จากข้อความนี้ เท่าที่ประสบการณ์จะอำนวย สิ่งเดียวที่ดูเหมือนเด็กสาวจะพอทำความเข้าใจได้ คือ ความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นเกิดขึ้นพร้อมกับการเติบโต

ในเวลาต่อมา หลังจากที่ครอบครัวของเธอย้ายมาอยู่เมืองไทยเพื่อหลบภัยสงคราม พ่อกับแม่ก็แยกทางกัน โดยตัวเธอเลือกอยู่กับแม่ ความผิดหวังและเสียใจที่ครอบครัวแตกแยก นำมาซึ่งอุปนิสัยหนึ่งอันฝังแน่นอยู่ภายใน นิสัยที่เธอกล่าวว่า “ฉันรู้สึกเกลียดที่มันอยู่ในตัวฉัน ไม่อยากยอมรับ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้” (อัครมุณี วรรณประไพ, 2539: 27)

แม้อัครมุณีมิได้บอกไว้ แต่เราอาจเดาได้ว่าอุปนิสัยดังกล่าวคือ การที่เธอมักหลีกเลี่ยงความจริง และเมื่ออ่านต่อไปเรื่อย ๆ ตลอดเรื่องเราจะพบอุปนิสัยข้อนี้อย่างเด่นชัด ดังเธอกล่าวว่า “ความจริงบางประการการถ้ามั่นใจปวดเกินไป ก็ไม่จำเป็นต้องยอมรับมาเพื่อทำร้ายตัวเอง” (อัครมุณี วรรณประไพ, 2539: 28) น่าสังเกตว่า การหนีความจริง เป็นกลไกทางความคิดที่เธอใช้เพื่อเยียวยาหัวใจตนจากความเจ็บปวดที่ครอบครัวล่มสลาย เธอใช้มันเรื่อยมา กระทั่งเป็นอุปนิสัยประจำตน

เมื่อแยกทางจากพ่อ แม่ก็พยายามประคับประคองเลี้ยงดูเธอและพี่สาวด้วยการทำงานหนัก แม่ทำธุรกิจร่วมกับคนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งภายหลังก็ถูกโกง กระทั่งมีหนี้สินจำนวนมหาศาล แม่ต้องพาเธอและพี่สาวหนีไปตามแต่จะหนีได้

ความเลวร้ายซ้ำซากติดตามชีวิตดั่งเงา เพราะในเวลาต่อมา ตำรวจตามมาจับแม่เข้าคุกไปต่อหน้าเหตุการณ์นี้สันคลอนความศรัทธาในการมีชีวิตอยู่ และในเพื่อนมนุษย์อย่างถึงที่สุด ดังอัครมุณีบรรยายว่า “เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้ฉันรู้สึกหมดศรัทธากับความเป็นคน” (อัครมุณี วรรณประไพ, 2539: 29)

เหตุการณ์เลวร้ายในชีวิต และความขาดพร่องในหัวใจ ทำให้เด็กสาวพยายามแสวงหา “ความรักและความอบอุ่น” เพื่อเติมเต็มและยึดเหนี่ยว แต่ยิ่งหากยิ่งเหมือนไม่พอ และทุกครั้งก็ต้องผิดหวัง ความล้มเหลวครั้งแล้วครั้งเล่าในการพยายามสร้างสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ทำให้เธอประจักษ์ในวันหนึ่งว่า “ฉันเอาชีวิตตัวเองไปผูกติดกับอะไรมากมาย เพียงเพราะฉันอยากมีเพื่อน” (อัครมุณี วรรณประไพ, 2539: 30) สิ่งซ่อนอยู่ระหว่างบรรทัดที่อัครมุณีมิได้บอกเราอย่างตรงไปตรงมาอาจมีอยู่ว่า ที่มาแห่งความทุกข์ ส่วนนี้อาจคือความยึดติดของเราเอง

หลายครั้งหลายหนระหว่างอ่านหนังสือเล่มนี้ เราคงจะอดย้อนถามตัวเองไม่ได้ว่าหากเหตุการณ์เลวร้ายเช่นนั้นเกิดขึ้นกับชีวิตเราบ้าง วิธีใดที่เราจะใช้เพื่อเยียวยาหัวใจ และวิธีนั้นจะเหมือนหรือต่างกับผู้อื่นมากน้อยเพียงใด เมื่อความจริงอันเจ็บปวดวางอยู่ตรงหน้า อัครมุณีบอกว่า เธอเลือกที่จะหนี

ฉันแทบไม่ได้ไปเยี่ยมแม่ เพราะฉันเกลียดที่จะต้องไปเผชิญหน้ากับความจริง เกลียดที่จะเห็นระหว่างเราแม่ลูกมีลูกกรงกันอยู่ มันเจ็บปวดเกินไป... เมื่อฉันไม่อยากยอมรับความจริง ก็คงทำอะไรไม่ได้ นอกจากหนีไปให้ห่างจากความจริง (อัครมุณี วรรณประไพ, 2539: 31)

การหนีจากความจริง หาสิ่งที่เราไม่อาจทำความเข้าใจ หากความจริงอันเจ็บปวดนั้นหนักหนาพอ อัครมูนี่เล่าว่า เธอเลือกที่จะหนี ความคิดและการกระทำในขณะนั้นคือ เธอ “รู้สึกอยากหนีไปให้พ้นจากโลกแห่งความเป็นจริง” และ “ทำทุกอย่างเพื่อไปให้พ้นจากสำนึกที่เกี่ยวข้องกับความป็นจริงที่เกิดขึ้น” (อัครมูนี่ วรรณประไพ, 2539: 32)

ความจริงข้อหนึ่งที่เรากันเคย คือ ในเมื่อไม่อาจหนีพ้นความจริงอันเจ็บปวด เราก็คควรยอมรับและดำเนินชีวิตต่อไปให้ได้ ทว่าในห้วงเวลาที่ชีวิตสนิทแนบเป็นเนื้อเดียวกับความทุกข์ ความเจ็บปวดอันยากจะยอมรับ อาจเป็นต้นเหตุให้เราหนีความจริง เราคงไม่อาจตัดสินใจได้ว่า อัครมูนี่ไม่ประจักษ์ในความจริงข้อนี้ ตราบใดที่เราไม่เคยประสบภาวะบีบคั้นหัวใจเช่นนั้นด้วยตนเอง อีกทั้งวิถีในการเผชิญหน้ากับความทุกข์ใช้หรือไม่ว่าเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลอันย่อมแตกต่างกันไปตามวันวัยและประสบการณ์ชีวิต

เรื่องราวไม่ได้เลวร้ายจนเกินไป เมื่อวันหนึ่งแม่ออกจากคุกมาได้ด้วยความช่วยเหลือจากพ่อเธอ และแม่ต้องเข้ามาพำนักชั่วคราวในบ้านซึ่งมิได้มีแต่พ่อ หากยังมีภรรยาใหม่ของพ่อและน้องสาวต่างมารดาของเธอ แม้พ่อจะแสดงออกให้เธอสัมผัสได้ถึงความรัก แต่นั่นก็ยังไม่เพียงพอ เธอต้องทนชมอารมณ์น้อยเนื้อต่ำใจเมื่อเห็นพ่อแสดงความรักต่อน้องต่างมารดา แม้รู้ว่า “ความรู้สึกว่าตัวเองไม่มีคุณค่า ไม่มีความหมาย ล้วนแต่กระชากสำนึกที่ดีให้ ตกต่ำลง” (อัครมูนี่ วรรณประไพ, 2539: 37) ในหัวใจของเธอก็ยังคงพร่อง ‘ความรัก’

เหตุการณ์สำคัญของเรื่อง คืออุบัติเหตุที่เกิดขึ้นขณะพ่อพาครอบครัว (ทั้งเก่าและใหม่) ไปเที่ยวทะเล เธอและพ่อพลัดตกจากสก็๊ตเตอร์คันเดียวกัน อัครมูนี่บรรยายให้เรามองเห็นภาพตัวเธอที่พยายามหยดกายขึ้นเหนือ น้ำทะเลลึกครั้งแล้วครั้งเล่า ความรู้สึกที่ปรากฏชัดในขณะนั้น เธอบรรยายว่า

ตอนนั้นฉันรู้สึกว่า พลังงานที่มีอยู่ในตัวฉันมันช่างเป็นสิ่งที่มีความเหลือเกิน พลังงานที่หมายถึงการมีชีวิตอยู่ ความมีลมหายใจ รู้สึกว่ามันช่างมีคุณค่าอย่างคาดไม่ถึง รู้สึกหวงแหน... (อัครมูนี่ วรรณประไพ, 2539: 41)

ในห้วงเวลาที่พยายามเอาชีวิตรอด หลากภาพและหลายความรู้สึกประเดประดังเข้ามาในความคิด อย่างที่เธอบรรยายว่า “ทั้งแรงและเร็ว โดยไม่มีการเรียงลำดับ” (อัครมูนี่ วรรณประไพ, 2539: 44) เธอเห็นภาพใครหลายคน ทั้งแม่ พี่สาว และใคร ๆ อีกมากมาย และเพิ่งรู้สึกขึ้นมาว่าแท้จริงแล้วพวกเขารักเธอและสิ่งที่น่าประหลาดในความคิดของเธอ อัครมูนี่บรรยายว่า

ที่แปลกก็คือ [ภาพความทรงจำที่เห็น] มันไม่ใช่ภาพเหตุการณ์น่าประทับใจที่เรามักเก็บเอาไว้เป็นความทรงจำในชีวิต แต่กลับเป็นภาพของเหตุการณ์เล็กๆ ที่ฉันไม่เคยสนใจ เช่นภาพตอนหนึ่งที่ฉันซื้อไม้กวาดอยู่ในร้านแห่งหนึ่ง... ภาพเหล่านั้นทำให้ฉันรู้สึกว่าจริง ๆ แล้วชีวิตมีรายละเอียดเล็กๆ ทั้งดงาม... (อัครมูนี่ วรรณประไพ, 2539: 45)

อย่างไรก็ตาม เธอและพอรอดชีวิตในที่สุด เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เธอประจักษ์ในความรักของพ่อ ดังเธอกล่าวว่า “ฉันเชื่อว่าพ่อรักฉัน... รู้สึกได้ชัดเจนจากสายตาและความห่วงใยเมื่อตอนเรตกน้ำด้วยกัน ความรักนั้นพิสูจน์ตัวเองด้วยชีวิต” (อัครมูนี่ วรรณประไพ, 2539: 57)

เราจะพบพัฒนาการทางความคิดของอัครมูนี่จากทศนะที่เธอแสดงไว้ในบทบันทึกนี้อย่างไม่ปิดบัง การรอดชีวิตครั้งนี้ นำพาบางทศนะใหม่ ๆ มาสู่เธอ เป็นต้นว่า การที่เธอพยายามทำความเข้าใจและอธิบายกับตนเอง ถึงการที่พ่อตัดสินใจแยกทางกับแม่เพื่อมีภรรยาใหม่ว่า “คนเราย่อมจะต้องเลือกสิ่งที่ดีกว่าให้กับตนเอง ถึงแม้บางครั้งการเลือกนั้นจะขัดต่อมาตรฐานความถูกต้องที่มีอยู่ในสังคมก็ตาม” (อัครมูนี่ วรรณประไพ, 2539: 55)

เคราะห์กรรมยังกระหน่ำซัดราวไม่สิ้นสุด เมื่อเธอกับแม่ต้องย้ายออกจากบ้านของพ่อ เนื่องจากความขัดแย้งที่สะสมในใจของภรรยาใหม่ของพ่อ แม่ตัดสินใจพาเธอออกมาจากบ้านหลังนั้น และหลังจากใช้ชีวิตกับแม่ได้ไม่นานก็ต้องพลัดพรากกันอีกครั้ง ด้วยสาเหตุที่เธอเองก็มิได้อธิบายไว้อย่างชัดเจนนัก เพียงบอกว่า “เราจำเป็นต้องแยกกันอยู่ และตัดขาดการติดต่อ ด้วยเหตุผลเพื่อความปลอดภัยของทั้งสองฝ่าย” (อัครมณี วรรณประไพ, 2539: 60)

อย่างไรก็ตาม แม้จะผ่านนาที่แห่งความเป็นความตายมาแล้ว และแม้ห้วงยามดังกล่าวส่งผลสะท้อนความคิดความเชื่อ และทำให้เธอเข้าใจชีวิตบางแง่มุมมากขึ้น แต่เมื่อต้องตกอยู่ในสถานการณ์เลวร้ายอีกครั้ง อัครมณีเล่าว่า “ฉันไม่อาจค้นพบความสุขได้แม้แต่ในอนินิคมในท่ามกลางความเลวร้ายเหล่านั้น” (อัครมณี วรรณประไพ, 2539: 60)

บางครั้งเรา (ผู้อ่าน) อาจเกิดคำถามในใจว่า บทเรียนที่เธอได้รับหลังรอดชีวิตจากการจมน้ำทะเลเลยจึงไม่อาจเสียขวัญหัวใจของเธอมาจมอยู่ในทะเลทุกข์ เราคงไม่อาจด่วนตัดสินว่านี่คือความเขลา ตรงกันข้าม คงต้องสรุปว่า ที่เป็นอย่างนี้เพราะแท้จริงแล้วตราบที่ยังคงวนเวียนในสังสาร มนุษย์ก็ยังคงอ่อนแอและอ่อนไหวต่อความทุกข์

เมื่อขาดแม่ ชีวิตก็เซ ราวเล่นเรือกลางทะเลในฤดูมรสุม เธอเฝ้าครวญถึงชะตากรรมอันลำเค็ญ และภายในใจก็เต็มไปด้วยคำถามที่ไม่มีคำตอบ

...ตลอดเวลาฉันเฝ้าแต่คิดถึงความเจ็บปวดของตัวเอง รู้สึกสะเทือนใจอย่างมากกับทุกสิ่งที่คุณอื่นกระทำต่อฉัน แม้จะเป็นเพียงสาเหตุเล็กๆ หรือกระทั่งเป็นความไม่ตั้งใจ แต่ฉันก็รู้สึกว่าคุณเหล่านั้นล้วนโหดร้ายต่อฉัน (อัครมณี วรรณประไพ, 2539: 60) [และ]

ฉันมองไม่เห็นอะไรนอกจากความเจ็บปวดและความว่างเปล่าของชีวิต... แม้จะนึกถึงความสุข

ที่เคยได้รับ ความสุขเหล่านั้นก็กลายเป็นเพียงภาพลวงตา ไม่รู้สึกว่ามันเคยเกิดขึ้นจริง มีแต่ความเจ็บปวดเท่านั้นที่มีอยู่จริงและดำรงอยู่เหนือสรรพสิ่ง (อัครมณี วรรณประไพ, 2539: 61-62)

ความทุกข์ที่ดำเนินอยู่ในชีวิตผู้อื่น เราคงไม่อาจเทียบหรือวัดปริมาณได้ ว่าทุกข์นั้นทุกข์เพียงใด เจ็บนั้นเจ็บเพียงไหน คำถามของผู้เขียนที่ว่า “ทำไมคนอื่นๆ จึงได้รับแต่สิ่งดีๆ ขณะที่ฉันขาดทุกอย่างพลัดพรากจากทุกสิ่ง...” (อัครมณี วรรณประไพ, 2539: 60) หรือ “ทำไมชีวิตฉันถึงได้ถูกกระทำมากมายขนาดนี้” (อัครมณี วรรณประไพ, 2539: 63) กระทั่งข้อสรุปที่ว่า “ฉันเท่านั้นที่มีตัวตนอยู่ท่ามกลางความทราญโหดร้าย” (อัครมณี วรรณประไพ, 2539: 61-62) อาจทำให้เราได้ตั้งคำถามย้อนกลับไประหว่างจริงหรือที่ความทุกข์นั้น ทั้งหมดทั้งมวลล้วนคือเราเองที่เป็นเจ้าของ และจริงหรือที่ความทุกข์ของเรา ต้นเหตุล้วนมาจากผู้อื่น

หากไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่ง เราคงพบว่า ความทุกข์อยู่คู่กับทุกชีวิต คงมิใช่เราเพียงผู้เดียวที่ผูกขาดความเป็นเจ้าของ

อัครมณีบรรยายให้เรามองเห็นตัวเธอเองปล่อยใจจมอยู่กับความทุกข์ทรมานแสนสาหัสจนล่วงมาถึงวันหนึ่งที่เธอขัดแย้งกับเพื่อนบ้านด้วยเรื่องเล็กน้อยอย่างยิ่ง และเรื่องเล็กน้อยเพียงนั้นเอง เป็นพางเส้นสุดท้ายที่ทำให้เธอตัดสินใจฆ่าตัวตายด้วยการกินยาแก้ปวดที่ซื้อไว้ติดบ้านหาลิบเม็ด รวมกับยาที่คนในบ้านกินเหลือจากที่หมอให้มา ทั้งหมดรวมหนึ่งร้อยเม็ด

สิ่งที่น่าสนใจคือ อัครมณีเปรียบเทียบความขัดแย้งอันเล็กน้อยที่นำไปสู่การฆ่าตัวตายของเธอว่า “น้อยพอๆ กับประกายไฟเล็กๆ ที่จะระเบิดทุกสิ่งทุกอย่างให้ถึงจุดจบนั่นแหละ” (อัครมณี วรรณประไพ, 2539: 62) สิ่งหนึ่งที่เรามองเห็นได้จากการเปรียบเทียบเช่นนี้ มีอยู่ว่า ด้วยสิ่งเล็กน้อยนั้นเอง ไม่ว่าจะดีหรือร้าย

ก็ล้วนมีส่วนขับเคลื่อนชีวิตโดยเราไม่ทันรู้ตัว ยิ่งเกี่ยวกับการตัดสินใจฆ่าตัวตายของเธอที่เกิดขึ้นจากเพียงวูบของความขัดแย้งในขณะนั้น

หลังจากกลืนยาทั้งหมดลงไป อัครมนีบรรยายโดยละเอียดถึง หลายความคิด และหลายภาพความทรงจำที่ประเดประดังเข้ามาไม่ผิดกับคราวที่จมทะเล กระทั่งในที่สุดเธอตระหนักว่า “รายละเอียดเล็กๆ ของชีวิตที่มีความงดงาม... สิ่งเหล่านั้นแหละคือคุณค่าของชีวิตที่ฉันมองข้าม” (อัครมนี วรรณประไพ, 2539: 66)

เมื่อตระหนักความจริงข้อนี้ เธอจึงเริ่มเสียดายชีวิต การบรรยายโดยละเอียดของผู้เขียนทำให้เราเห็นภาพความพยายามดิ้นรนหลุดรอดชีวิตจากฤทธิ์ยา รวบรวมชีวิตด้วยการทำทุกอย่างให้ตัวเองอาเจียนออกมา ในตอนนี้ผู้อ่านจะได้เห็นว่า ไม่ใช่อะไรอื่นเลย หากคือความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวที่ทำให้เธอฮึดชีวิตกลับมาได้ และไม่เพียงชีวิตเท่านั้นที่กลับมาเป็นของเธอ แต่ความศรัทธาในการมีชีวิตอยู่ก็เป็นสิ่งที่เธอ กอบกู้กลับมาได้เช่นกัน เราจะเห็นได้จากข้อความในตอนนี้

คุณค่าทั้งมวลของชีวิตดำรงอยู่ในการยอมรับ...
ยอมรับว่าความเจ็บปวดเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต..
[และ] ...ยอมรับว่าจริง ๆ แล้วชีวิตยังประกอบไปด้วย
รายละเอียดเล็กๆ ทั้งงดงาม (อัครมนี วรรณประไพ,
2539: 76)

นี่คือข้อสรุปที่เธอใช้ปลุกความเชื่อมั่นในการมีชีวิตอยู่ เรื่องราวเลวร้ายในชีวิตของอัครมนี ทำให้เราเห็นว่า สำหรับคนบางคน วิกฤตในชีวิตนั้นช่างหนักหนา และคำถามมีอยู่ว่า การจะข้ามพ้นสถานการณ์เลวร้ายไปได้ เราจะต้องใช้ความเข้มแข็งสักเพียงใด

บางผู้รู้และปวงปราชญ์อาจเคยกล่าวไว้ว่า ชีวิตคือละคร และเราต่างเป็นตัวละครอันโลดแล่นอยู่บนเวที ไม่ต่างจากทศนะของอัครมนี ทว่าเธอเสนอมุมมองอีกด้านหนึ่งว่า ในบางครั้งครา ไม่เพียงเป็นตัวละครบนเวที หากในโรงละครแห่งชีวิต บางคราวเราอาจ

ได้สวมบทเป็น “นักดูละคร” และเราควรเป็นนักดูละครที่ดี ดังเธอบอกว่า

ถ้าเราเป็นนักดูละครที่ไม่ดีพอ เราก็อาจพลาดความหมายบางอย่างที่ละครเรื่องนั้นต้องการเสนอ ถ้าเรามัวหมกมุ่นอยู่กับฉากเศร้าสลดนั้นเพียงฉากเดียว บางทีเราอาจพลาดรอยยิ้มที่สุกใสของนักแสดงคนใดคนหนึ่งในฉากอื่นๆ (อัครมนี วรรณประไพ, 2539: 81)

ชีวิตย่อมมีทั้งด้านมืดและด้านสว่าง (ด้านดีและด้านเลวร้าย) ศิลปะแห่งการใช้ชีวิตอาจอยู่ที่การสร้างสมดุลในหัวใจ ไม่ทอดทิ้งในยามเผชิญทุกข์และไม่ลืมว่าความสุขก็ยังคงมี トラบที่เรายังคงมีชีวิตอยู่

หนังสือเล่มนี้กลั่นจากประสบการณ์ของเด็กสาวอายุสิบเก้า ขณะอ่าน เราสามารถย้อนสำรวจชีวิตของตนเอง แม้ชีวิตของเราและนักเขียนผู้นี้จะมีบริบทอันแตกต่าง แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่า อาจมีบางคราวในช่วงชีวิต ที่สถานการณ์เลวร้ายบีบคั้นหัวใจเราไม่ต่างกัน และในวันเวลาเช่นนั้น เราเองก็อาจโหยหาสิ่งยึดเหนี่ยว และความมั่นคงทางใจไม่ต่างจากเธอ

ผู้อ่านแต่ละคนย่อม “รับสาร” จาก **ในความมีอยู่** แตกต่างกันไปตามพื้นฐานประสบการณ์ชีวิต (โดยเฉพาะด้านความทุกข์) หนังสือที่หนาเพียง 87 หน้าเล่มนี้ มีถ้อยคำมากมายที่มีได้ปรากฏเป็นตัวอักษร แต่ซ่อนอยู่ระหว่างบรรทัด เสรีภาพย่อมเป็นของผู้อ่านที่จะค้นความหมาย

ในความมีอยู่ นับเป็นหนังสือที่น่าอ่าน และมีพลังที่ตรงให้อ่านจนจบเล่ม อัครมนีกระตุ้นให้ผู้อ่านใคร่ครวญถึงคำถามที่ว่า อะไรคือคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ หนังสือเล่มบาง ๆ นี้เหมาะสำหรับทุกคน ไม่จำเพาะว่าจะต้องเป็นผู้อยู่ในวัยสิบเก้า หรือผู้ตกอยู่ในห้วงทุกข์รูปแบบเดียวกับผู้เขียน เพราะที่สุดแล้วความทุกข์ไม่ว่าจะรูปแบบใด ก็เป็นความรู้สึกร่วมของมนุษยชาติ

ความรู้สึกระหว่างที่อ่านหนังสือเล่มนี้ไม่ใช่ความโศกต่อชะตากรรมของผู้เล่า ทั้งไม่ใช่ความตื่นตัน

ตื่นตื่นชวนติดตามของประสบการณ์ชีวิตตาย
สองครั้งที่ผู้เขียนบรรยายไว้อย่างละเอียดลออ หากคือ
ความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจเพื่อนมนุษย์ที่ตกอยู่
ในห่วงทุกข์อันสาหัสและไม่อาจหาทางออก

สิ่งที่ผู้อ่านจะได้รับจากการอ่าน **ในความมีอยู่**
คงมิใช่ทัศนะอันแหลมคมเกี่ยวกับชีวิต หรือคำตอบ
ของคำถามที่ว่า แท้จริงแล้วชีวิตคืออะไร หากคือ
ประสบการณ์อันฉายชัดถึงความเด็ดเดี่ยวเข้มแข็ง
อย่างสูงยิ่งของมนุษย์ผู้หนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นประจักษ์ว่า
การที่เราจะสุข (หรือทุกข์น้อยลง) ได้ในท่ามกลาง
กระแสแห่งความทุกข์นั้น ความเข้มแข็งเป็นคุณสมบัติ
แรกที่ต้องมี ทั้งต้องไม่ลืมยอมรับว่าความทุกข์
เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ตลอดจนตระหนักว่าทุกข์
ทั้งมวลในชีวิต เรานั้นเองคือผู้ที่ต้องฝ่าข้ามไปให้ได้
ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

ก้องนริณาท(นามแฝง). 2555. **คลื่นคนวรรณกรรม**

(ออนไลน์). สืบค้นจาก :

<http://nationmobi.com/prototype/>

news_detailculture_komchadluek.

php?item_id=134622 [3 เมษายน 2556]

อักรมุณี วรรณประไพ. 2539. **ในความมีอยู่**. พิมพ์
ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สามัญชน.